

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov. Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravljalni prostor: 2657 S. Lawndale Ave. Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Cena lista je \$2.99. Chicago, Ill., petek, 6. septembra (Sept. 6), 1928. Subscription \$4.00 Yearly. STEV.—NUMBER 209

Zavarovalne družbe skubijo delovno ljudstvo

Lastniki avtov Fordovega sistema morajo plačati na leto 53 dolarjev zavarovalne premije.

Boston, Mass. — Zavarovalne družbe v državi Massachusetts skubijo revne lastnike avtov, da je veselje. Te iztisnajo iz njih, kolikor se iz njih iztisniti da. Ko je zavarovalni komisar naznanil, da je za avte Fordovega sistema in druge majhne avte poskočila zavarovalninska premija od \$20 na 53 dolarjev, je nastal protestni vihar med delavci. Ta vihar najbrž povzroči, da se povisane zavarovalninske premije odloži do končanih primarnih volitev, ki se vrše dne 19. septembra.

Ta država je pred nekaj leti sprejela postavbo, ki določa, da mora biti vsak lastnik avta zavarovan za slučaj nezgode z avtom. Napredni element v državi je takoj zahteval, da se ustanovi državna zavarovalnica in se zavarovanje odvzame privat. družbam. Toda zavarovalne družbe so imele svoje parlamentarne zakulisnike, ki so pritisnili na zakonodajce, da je zavarovanje ostalo v privatnih rokah.

Leta 1927 so zavarovalne družbe iztirjale in prejele od lastnikov avtov blizu sedemnajst milijonov dolarjev. Njih izguba je bila \$11,000,000, njih stroški pa 7 milijonov dolarjev. Tako seveda trdijo zavarovalne družbe. Od sedmih milijonov dolarjev tvori največjo postavbo provizija ali "komisiji". Agentom plačujejo po 17 odstotkov in pol provizije od vsake zavarovalnine. Postava pa pravi, da se mora vsak lastnik avtov zavarovati, preden dobi licenčno številko od države.

Nepriustranski zvedenci izjavljajo, da bi lastnik avta Fordovega sistema plačal približno je sedemnajst dolarjev zavarovalninske premije na leto, ako bi država vzdrževala svojo lastno zavarovalnico, mesto da se od njega zahteva 53 dolarjev zavarovalninske premije. Ti zvedenci izjavljajo, da bi delavski odškodninski sklad za zavarovanje proti nezgodam morala upravljati država, kot se to godi v državi Ohio. Massachusettska delavska federacija se je že ponovno pritožila zaradi odškodninskega sklada in priporočila, da ga upravlja država.

Ko je ljudstvo zakričalo, da se naj ustanovi državni zavarovalninski sklad za izplačilo odškodnin zaradi poškodb v industriji in državnih skladov za zavarovanje lastnikov avtov, tedaj so zavarovalninski grahtarji odgovorili s krikom, da je to socializem in komunizem.

GOVERNERJU SE NI POSREČILO KONČATI IZPORA V KENOSHI.

Kompanija grozi.

Kenosha, Wis. — Allen A. kompanija je odklonila apel governerja Zimmermana za pogajanje z izprtimi 300 pletenarskimi delavci, poleg je pa namignila, da se industrija preseli iz države Wisconsin. Te vrste krožnje so stare, kot je kapitalizem. Industrija se ne seli iz kraja kot to store brezposelnih delavci, kadar iščejo delo. Dokler je industrija dobičkonosna, se ne seli nikamor, kajti vsaka selitev industrije pomeni izgubo za podjetnike in tako grožnje so prazne čenče, ki so se večkrat ponovile v Milwaukeeju, odkar so volilci izvolili prvega socialističnega župana. Kenosha potrebuje socialističnega župana in Allen A. kompanija bo kmalu na kolienih, kar bo spoznala, da je njena igra dolgrana.

Republikanci priznavajo industrijsko depresijo

Kronična brezposelnost v Novi Angliji se ne more več ignorirati.

Washington, D. C. — Glavni stan republikanske stranke je dne 29. avgusta dvakrat v enem dnevu podal izjavo, v kateri je priznal, da država Massachusetts trpi vsled industrijske depresije. Zdi se, da so voditelji republikanske stranke prišli do spoznanja, da je brezposelnost v Novi Angliji tako razširjena, da se ne more več prikriti. Brezposelnost v Novi Angliji je postala kronična. Seveda ti političarji ne bodo prišli z nobenim resnim priporočilom za odpravo brezposelnosti, ampak bodo samo trdili, da je edino mogoče odpraviti brezposelnost na ta način, ako dobe republikanci zopet zvezno administracijo v roke.

Kongresnica Edith Rogers je prva povedala Worku, predsedniku narodnega odbora republikanske stranke: "Naše ljudstvo v visoko mezo in kratkim delavnikom ne more konkurirati v tekstilni industriji ljudstvu na jugu, ki prejema nizke mezde in ima dolgotrajen delavnik. Napovedala je še slabše čase.

Za njo je prišel John H. Bartlett, prvi pomožni poštar, ki služi denar na ta način, da agitira za Hooverja. Rekel je, da država Massachusetts potrebuje tarif kot stimulant. Menil je: "Ako ste odvisni od tarifa, tedaj ste le varni, ako je v rokah Hooverja."

Kaj pomenijo taka priznanja o industrijski mizeriji v deželi, v kateri industrija uživa visoko zaščitno colnino? Ostrašiti se hoče delavce v Massachusettsu, Rhode Islandu in Connecticutu, da glasujejo za Hooverja.

DEPRESIJA V ČEVILJARSKI INDUSTRIJI.

Industrija obratuje z omejenim delavnim časom.

Philadelphia, Pa. — Trgovina s čevlji dremle. To je povzročilo, da je prišlo dremati tudi čevljarska industrija. Posledica tega dremanja je, da veliko čevljarskih delavcev dela proti njih volji samo po dva dni v tednu. Tako izjavlja Thomas P. Kelly, organizator za organizacijo v Philadelphia Shoe Workers Protective Union. Štiri lokalne organizacije so sklicale shode za čevljarske delavce z namenom, da se neorganizirani delavci pridobijo za organizacijo. Takih neorganiziranih delavcev je nad 3,000.

LETALSKA NESREČA

Sedem oseb ubitih.

Pocatello, Idaho, 5. sept. — Sedem oseb se je včeraj ubilo, ko je pošto letalo treščilo na zemljo na tujaknjem avijacijskem polju. Mrtvi so mrs. Lawrence Shaper in njena dva otroka, Floyd A. Timmerman, časninar iz Ogdena, Utah, Jesse R. Richards, Paul Wheatly, pilot, in W. A. McLean.

Letalo, Universal-Fokker sistema, je bilo kakih 75 čevljev nad zemljo, ko se je odlomilo desno krilo monoplane, kar je povzročilo njegov padec. Ko je treščilo na zemljo, se je parkrat prekucnilo in pokopalo svoje žrtve pod seboj. Pet oseb je bilo na mestu ubitih, ostali dve sta pa umrli par ur po dogodku.

25 mehikiških vstašev ubitih.

Mexico City, Mehika, 5. septembra. — Uradna depeša iz države Guanaajuete poroča o bitki med vstaši in vladnimi četami, v kateri je padlo 25 vstašev, večje število pa je bilo ranjenih. Ubit je bil tudi načelnik vstašev Adolfo Moreno.

DELAVSKE VESTI IZ SREDNJEGA ZAPADA

Rudarji bodo s splošnim glasovanjem odločili glede sporazuma. — Železničarji so mnenja, da je velika večina oddana za stavko. — Štirje manjšinski kandidati ostanejo.

Chicago, Ill. — Rudarji bodo s splošnim glasovanjem odločili glede mezne pogodbe v Illinoisu, John J. Lewis, predsednik rudarske organizacije, je odnehal in je odobrill znižanje mezde in poslabšanje delovnih razmer. Toda splošno mnenje je tudi bilo, da se ne more obdržati dnevnena meza \$7.50. Rudarji so želeli, da se prične kmalu s produkcijo premoaga v Illinoisu, da so pristali na koncesije. Zdi se, da se zunanji rudarski okrajji v Indiani pridružio rudarjem v Illinoisu. Konferenca rudarjev in podjetnikov je trajala mesec dni.

Železničarji na zapadnih železnicah so mnenja, da bo ogromna večina, ki je bila oddana za stavko, vodila do kompromisa. Tri dni trajajoča stavka bo pogoltnila milijon dolarjev, ki so ga železniške družbe izplačale v enem letu sprovodnikom in zavriračem kot povlačno mezdo. Ako se ustavi obrat na železnicah, bodo družbe imele strašno izgubo, ki bo za veliko vsoto pressegala vsoto, ki bi jo družbe izplačale sprovodnikom in zavriračem zaradi povisjanja mezde. Zato niso železničarji, da družbe odnehajo. Družbe so ponudile mezdno povisjanje za šest odstotkov in pol. Ponudile so torej cent več, kot so železničarji zahtevali, ako železničarji popuste od varnostnih predpisov.

Zdaj železniške družbe izplačajo približno sto milijonov dolarjev na mesci v enem letu. Železniške družbe so imele v prvi polovici letošnjega leta devet odstotkov dobička od svoje glavne nize več ko lani v prvi polovici leta.

Zvezni pogajalci za izravnanje spora so na delu, odkar so železničarji pričeli glasovati o stavki. Ti pričakujejo, da izravnajo spor brez stavke.

Štirje manjšinski predsedniški kandidati ostanejo in sicer kandidatje socialistične, komunistične, delavske socialistične in prohibicionistične stranke. Prohibicionistiška stranka je sklenila, ki je njen odbor zboroval v Chicagu, da ne umakne svojega kandidata. Ta odbor je odločil, da se W. F. Warney, prohibicionistiški kandidat ne sme umakniti na ljubo Smithu, Hooverju ali kateremu drugemu kandidatu.

ČIKAŠKA POLICIJA JE ZOPET PREJELA UDAREC.

Veleporota ji daje zelo slabo spričevalo.

Chicago, Ill. — Čikaški policijski department, ki je poznan, da prav rad aretirava stavkajoče delavce, ki je pa zelo neroden pri lovu na prave kriminalce, je zopet dobil zaščitno od veleporote v njenem poročilu.

Neki odstavek tega poročila se čita: "Iz zaslišanja prič in predložene evidence je razvidno, da je policijski department pri izvrševanju njegovih dolžnosti presejativ in tu ne postoji noben dvom v mišljenju članov te porote, da je policijski department gnjil do svoje srede."

Pred nekaj leti je zvezni distriktni pravdnik Olson izjavil javno, da je petdeset odstotkov policijskega departmenta korumpiranega. Od tega časa so se odstotki povisjali.

Mehikiški klerikalci zahtevajo revizijo zakonov

Klerikalci netljo nemire in revolto med svojimi privrženci.

Mexico City, Mehika, 5. sept. — Pristaši Obregonove radikalne stranke so v včerajšnjem zasedanju ostro ožigosali peticoj klerikalcev, katero so naslovili kongresu in v kateri zahtevajo revizijo verskih zakonov. Peticoja je bila predložena kongresu pred dvema dnevoema. Obregonisti reprezentirajo 80% članstva v kongresu.

Peticoja, katero so predložili klerikalci, bo najbrž doživela isto usodo kot prva, ki je bila poslana kongresu pred par meseci, kajti stranka, ki kontrolira zbornico ne bo dovolila več moči klerikalcem, ki še vedno netljo revolto in povzročajo nemire v Mehiki. Klerikalni agentje kolektajo denar med ljudstvom, s katerim podpirajo rebelne stranke in jih drže na pozorišču.

Ne mine skoro dan, da ni v časopisju vesti o klerikalnih revoltah, katere podpihuje mehikiška duhovščina v malih vaseh in trgih. Voditelji teh revolt vedno naglašajo, da delajo v korist katolicizma. Vpliv klerikalne propagande se opaža tudi v tujzemskih državah. Italija, center katolicizma, ljuto napada mehikiško vlado in ogroža prijateljsko razmerje med tema državama. V par slučajih so postale te razmere tako napete, da je mehikiška vlada še nameravala zahtevati od Italije, da odpokliče svojega predstavnika v Mehiki. Italijansko časopisje priložuje dnevno napade na predsednika Callesa in na mehikiško vlado.

"Mirna" seja Lige narodov

Petdeset predstavnikov raznih narodov ni odprlo svojih ust v času zborovanja.

Zeneva, 5. sept. — Najbolj mirna seja v zgodovini parlamentarne organizacije je bila včeraj, ko ni niti eden izmed petdeset delegatov, ki so reprezentirali razne narode, vprašal za besedo v odprti debati na zborovanju Lige narodov.

Predstavniki veseli so bili iznenadeni, ker se ni nikdo priglasil za besedo. Navadno so bili delegatje zelo glasni v debatah o raznih aktivnostih Lige, včeraj pa je prevladoval molk, akoprav jih je predsednik Herluf Zalele dvakrat pozval, naj se priglasijo za besedo.

Kritiki Lige smatrajo včerajšnji molk kot protest predstavnikov malih držav, ker se ni na prejšnjih zborovanjih ničesar storilo glede razorožitvenega programa. Govorniki, ki so večkrat s svojimi vzkliki razburjali zborovanja, so na tem postali pravi mutci in so prijetno dremali v svojih sedežih. Oglasil se je edino kitajski delegat, ki je zahteval resignacijo Basset Mooreja, sodnika Mednarodnega razsodilšča.

NADOMESTNI VOZNIKI V WASHINGTONU DOBE POVIŠANO MEZDO.

Kontrolor McCarl je tako odločil.

Washington, D. C. — Nadomestni vozniki motornih vozil v poštni službi, ki opravljajo ponočno delo, dobe povlačno mezdno v smislu zakona, ki ga je sprejel zadnji kongres. Tako je odločil kontrolor McCarl.

Štiristo Korejcev utonilo.

Seoul, Koreja. — V velikih povodnih zadnjih dni je utonilo nad štiristo Korejcev. Voda je razdeljala številne mostove in mnogo poslopj.

NAZADNJAKI SPET NA POGONU NA 'RDEČKARJE'

Priporočilo je naslovljeno na kongres. — Nekateri ljudje se res ničesar ne nauče iz zgodovine.

Washington, D. C. — Bismarck, nemški železni kancelar, je že zdavnaj mrtev, a danes se najdejo celo v Ameriki ljudje, ki priporočajo njegove metode proti državljanom, ki se trudijo izboljšati gospodarski in socialni red. Ralph M. Easley, bivši tajnik in zdaj predsednik vsaega tega, kar je ostalo od nekdanje Narodne civilne federacije, je sugestiral v glavem mestu, da se na Delavski praznik prečita berilo, v katerem se priporoča, da naj uvede novo preganjanje delavskih radikalcev. Pod tem seveda razume "duhoviti" gospod vse delavske voditelje, ki se do pike ne strinjajo z njim glede sedanjega gospodarskega in socialnega reda. On priporoča to Bismarckovo metodo kot uvod za ustvarjenje harmonije med protinajskimi podjetniki in najbolj konservativnim elementom v Ameriki delavski federaciji.

Bismarck sam je s svojim izjemnim zakonom doživel veliko razočaranje. Deset let je bil ta zakon v veljavi v Nemčiji in socialisti so se množili kot gobe po dežju, tako da je bil po deset letih razveljavljen. Ta zgodovinska resnica ni spametovala Easleyja, kajti on pravi: "Amerikiško delavsko gibanje ni edino na svetu, ki je protiredekarško, ampak je bojevito protiredekarško."

Nato pa nadaljuje: "Citajte proglaše Ramsay MacDonalda v Kanadi zadnjega tedna v prilogi priznanja Sovjetske Rusije in socialističen program v splošnem, platformo britske delavske stranke, industrijski program Nemčije, Francije, Čehoslovakije, Belgije itd. Oglejte si položaj v Nemčiji, ki je praktično skoraj pod kontrolo socialistične stranke! Na to citajte akcijo na seji eksekutive Američke delavske federacije v Atlantic Cityju z dne 3. avgusta, tedaj vidite velike razlike med američkimi in evropskimi delavskimi gibanji."

Po Easleyjevem mnenju je varnost za američke podjetnike je v tem, ako se američko delavstvo obvaruje vsakega tudi najmanjšega evropskega vpliva.

Posebno na piki ima Easley komuniste in se sklicuje na izjavo Matthew Wolla, podpredsednika Američke delavske federacije, ki je razglašen kot največji konservativec v eksekutivi Američke delavske federacije.

Ampak zadnji stavki šele povedo, kam pes tace molč. V teh stavkih Easley pove, da je treba denarja za drago "podočno delo". Po njegovem mnenju naj bi kongres dovolil denar za tako delo.

Ko je človek stvar prečital do konca, se mu zdi, da je Easley obdrževal dolgočasen razgovor s Hooverjem, načelnikom biroja za poizvedovanje, ki je inspiriral pogon na rdečkarje v letih 1919-1920.

Nadaljnih pet držav podpisalo protivojni pakt.

Washington, D. C., 5. sept. — Včeraj so se priglasile za podpis Briand-Kelloggovega protivojnega pakta Rumunija, Švedska, Portugalska, Venezuela in Egipt. Dosedaj ga je podpisalo šestindeset držav. Mnenje uradnikov je, da bodo v kratkem času podpisale protivojni pakt tudi tiste države, ki se dosedaj še niso priglasile za podpis.

Korupcijska afera v Philadelphiji

Mestna uprava in bankirji v zvezi z organiziranimi zločinci.

Philadelphia, Pa., 5. sept. — Velika korupcijska afera v mestni upravi, ki je sedaj v preiskavi, je povzročila senzacijo. V njo je zapletenih več mestnih uradnikov in policija. Preiskava veleporote je že dosedaj dognala, da stoji za butlegarskimi sindikati in podzemskimi karakterji vplivni bankirji in višji policijski uradniki. V mestu je nad trinajst tisoč pivskih lokalov, ki uživajo policijsko protekcijo.

Preiskavo korupcijske afere vodi distriktni pravdnik William M. Monaghan, ki trdi, da ima že dovolj dokazov, da lahko obtoži mestne in policijske uradnike. V afero je zapletena tudi Varenjeva politična mašina, ki kontrolira mestno upravo. Varc se sedaj nahaja v Atlantic Cityju in njegova bolezen je še vedno resna.

Bivša državna tajnica obsojena v zapor

Oseparila je državo za \$30,000.

New York, N. Y., 5. sept. — Mrs. Florence E. S. Knapp, bivša državna tajnica in voditeljica feminističnega gibanja v državi, je bila včeraj obsojena na trideset dni zapora radi tatvine \$30,000 državnega denarja. Maksimalna kazen za prestopke, katerega je bila obtožena, je deset let zapora. Sodnijska obravnava v njenem slučaju se je vršila dvakrat; pri prvi obravnavi meseca maja t. l. se porota ni zdelila in obravnava je bila preložena.

Mnogi so mnenja, da je vsota, za katero je bila država oseparjena večja, kot se je dokazalo na sodnji. Kot uradnica in načelnica državnega censusa je zasnela v plačilno listo imena oseb, ki niso opravljale nobenega dela, vlekli so pa plačo iz državne blagajne. Večina teh oseb so bili njeni sorodniki. Med njimi je bila tudi njena mati, stara osemdeset let, katero je menčvala za načelnico statističnega biroja, njeno delo so pa opravljali drugi uradniki.

Mrs. Knapp je sprejela odlok sodišča mirno in ni pokazala najmanjšega razburjenja. Njeni zagovorniki bodo vložili ugovor proti sodnijskemu odloku in zahtevali ponovno obravnavo.

NOVA STRATEGIJA KROJAŠKIH DELAVCEV.

Unija zgradi svojo krojaško tovarno v Milwaukeeju.

New York, N. Y. — V newyorških strokovno organiziranih krogih krojiš govorica, da organizacija krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers Union zgradi v Milwaukeeju svojo tovarno, v kateri zaposli krojaške delavce, ki so na stavki pri Adlerjevi tvrdki.

Mnogi sodijo, da bo to smrtni udarec za Adlerjevo tvrdko. Tvrdka ima samo dva izhoda. Ali prosi za mirovne pogoje, ki jih dikтира unija krojaških delavcev ali pa pregeha s svojim biznisom.

Tia ji sistematično izginjavajo pod nogami. Delavstvo se mora v boju za svojo osvoboditev iz kapitalistične sužnosti poslužiti vsakega legalnega sredstva, da doseže trajne uspehe, ki vodijo korak za korakom iz sedanje kapitalistične družbe v socialistično.

Velika vročina v Londonu.

London, 5. sept. — V zadnjih par dneh muči prebivalstvo tega mesta rekordna vročina. Toplomer je včeraj opoldne zaznamoval 90 stopinj Farenheita.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasa po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS



Datum v oklepaju n. pr. (Aug. 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

DELAVSKA STAVKA.

Stavka je zelo ostro orožje v rokah delavcev. Ako zastavkajo vsi delavci ene industrije, tedaj se ne vrta nobeno kolo v dotični industriji. Ampak stavka je včasih tudi skrhano orožje, vzlic temu pa delavska organizacija ni brez moči. Kajti delavska organizacija ima še drugo orožje, kot je stavka. S tem orožjem zada delavska organizacija podjetnikom zelo občutne udarce, ki jih včasih bolj občutijo, kakor da zastavkajo.

Za to ni čudo, ako podjetniki in denarna mošnja ne črtijo nobene stvari tako, kot delavske organizacije. Oni dobro vedo, da se jim v splošnem ni treba ničesar bati od stavk samih. Za to pa podjetniki najbolj glasno kriče proti delavskim strokovnim organizacijam in žele vsakršne zakone, da preprečijo razvoj delavskih strokovnih organizacij.

Podjetniki prav dobro vedo, da delavske strokovne organizacije ne podajajo največje važnosti samo na stavke ali da skušajo svoje moči izčrpati le v stavkah. Oni razumejo, da jih delavnost strokovne organizacije tudi brez stavk dostikrat prisili, da morajo delavcem priznati koncesije.

Ako bi delavske strokovne organizacije res vso svojo moč izrabljale v stavkah, tedaj bi podjetniki še pozdravljali stavke, posebno velike stavke ob času, ko njih parlamentarni zakulisniki moledvajo v zakonodajnih zbornicah, da je treba prostovoljce, to je stavkokaze, tudi ščititi, ali da so sodnijske prepovedi ob času sporov v industriji popolnoma na mestu, da stavkajoči delavci, pravzaprav agitatorji, ne morejo strašiti onih, ki bi radi delali.

Naloga delavskih strokovnih organizacij je zelo obširna. Ako trmoglavli podjetniki, ki nečejo priznati delavske organizacije, ne morejo dobiti dobrih delavcev, s katerimi razpolaga delavska strokovna organizacija, je to krivda trmoglavih podjetnikov in vpliv delavske strokovne organizacije.

Javna kritika v zvezi z odkrivanjem slabih in nečloveških razmer v podjetju, ki jo izvaja delavska strokovna organizacija potom delavskega tiska, je velikokrat povzročila, da so bile kričeke krivice v podjetju odpravljene. Strokovne organizacije izvrše veliko izobraževalnega dela v tem pogledu, da se delavci zavedajo, da so ljudje in da zahtevajo, da se z njimi človeško in dostojno ravna v podjetju. Delavske strokovne organizacije so bič, ki udarja in tako goni naprej po socialno politični poti proti končnemu cilju delavstva.

Podjetniki dobro razumejo to moč delavske strokovne organizacije, kar priča njih neizmerno sovraštvo proti delavskim strokovnim organizacijam.

Ako se delavske strokovne organizacije v mnogih slučajih ne poslužijo stavke, tedaj to ni znamenje njih slabosti, ampak je znamenje, da se delavske strokovne organizacije čutijo tako močne, da lahko podjetnike prisilijo na koncesije, ne da bi se jim bi bilo potreba poslužiti stavke.

Ako delavska strokovna organizacija odloži stavko, tedaj je to samo taktično manevriranje. Organizacija je odložila stavko, da čaka, kdaj se bo nahajala v ugodnejši poziciji, nasprotnik pa v slabiji, da ga nepričakovano naskoči in izvaja zmago.

Kadar je brezposelnost velika in podjetniki nimajo naročil, tedaj se podjetniki nahajajo v močni trdnjavi. Takrat delavska strokovna organizacija čaka, da ne trati svojih moči. Delavska strokovna organizacija v takem času čaka na ugodno priliko, da zgrabi nasprotnika, ko zapusti svojo ugodno pozicijo. In ta ugoden trenotek pride, ko se oživi industrija in so podjetniki dobro založeni z naročili. Ako delavska strokovna organizacija tako postopa, tedaj hrani s svojimi močmi in je pripravljena za močno in dobro obrambo in sunke v neprijateljsko pozicijo tudi takrat, kadar se nahaja neprijatelj v slabi poziciji.

Strokovne organizacije niso sila, ki vse pred sabo zdrobi v prah in izvaja samo zmage. Ampak organizacija se zaveda svoje moči in razume, da jo rabi v pravem času kot ščit za napad ali pa za obrambo proti divjanju kapitalistov proti delavstvu v bodočnosti. Delavske strokovne organizacije bodo prešle k najhujšemu in najbolj

vročemu napadu, kadar bodo tako zahtevali interesi njih članov in so znamenja tukaj za zmago.

To dejstvo je znano tudi kapitalistom in za to mrzijo delavsko strokovno organizacijo iz dna svojega srca. Ta mrznja do delavskih strokovnih organizacij bi morala odpreti delavcem oči, da spoznajo, da je delavska strokovna organizacija zanje potrebna, kot sta voda in zrak za življenje.

VESTI IZ NASELBIN

S pota.

Zadnje moje poročilo v Prosveti je bilo meseca julija, ko sem časno zapustil državo Illinois, nakar sem se podal v Minnesoto, na Ely, od kjer sem poslal par poročil s konvenciji JSKJ v Glas Naroda. In sedaj spet "S pota"—a tokrat iz severne Minnesote iz Elyja.

Koncem avgusta so od tu odpotovali zadnji delegati omenjene konvencije. Mrzli in deževni dnevi so napotili razne turiste, da so zapustili te kraje. Tudi ptice selivke so se odletele proti jugu. Pred par dnevi sem videl na jezerskih otokih le še onih par ptic selivk, ki baje prinese otroke iz vode—tiste pregrešne štokrle, ki se obirajo tam in se goste z okusnimi ribami—tudi žab je dovolj v tukajšnjih jezerih.

Da, sam sem ostal tukaj kot zaostala ptica, na Elyju, Minn., kjer ališim razne stvari in modrovanja, pa vmes tudi laži preokrov. Tako dela nekdo, ki si šteje v čast, da je postal veljak s podpisani onih, ki jih je poškodovalo ali pa celo ubilo v rudnikih. Posebno ta se šopiri kot kakšen general z medaljami laži. (O njem se bo še kaj več dalo napisati, ako bo še nadalje o Prosveti laži koval.)

V prešlih par dneh je obiskalo Ely in okolice več senatorjev radi gotovih vodnih sil, katerih se hoče neki magnat baje polastiti. O tem je bilo poročano v elyjskih News.—Z delom gre na Elyju dobro, kdor delo ima. V drugih krajih so namreč uvedli odprte rudnike, na Elyju pa tega ne morejo, ker so rovi pregloboki. Obratno se rudo dobi va iz rogov kar s površja na Aurori, Bjwabiku, Gilbertu in Hibbingu. Iz teh krajev so bili delavci prisiljeni oditi drugam za delom radi novega načina kopanja rude. Odšli so na Ely, Eveleth in drugam, kjer se vsaj ne kaj dela. Toda gorje delavcu ako se delodajalcu zameri. Akc že ne zgubi dela popolnoma, pa dobi pokoro, prisiljene počitnice za več tednov, kar je seveda največje gorje za družinskega očeta, ker je na ta način prisiljen odpotovati drugam za delom in tako ostati ločen od družine. Zgodi se tudi, da nekateri kar hlaše zabijejo ko gredo drugam. Takana je usoda rudarja v teh krajih.

Letos so poljski pridejki po raznih malih slovenskih kmetijah še povoljni, tako bo tudi sošivje še boljše obrodilo, ako ne pride prezgodaj mraz in sneg, kar se rado pripeti v teh krajih na severu. Matija Pogorelec.

Zahvala.

Duluth, Minn.—V imenu glavnega izvrševalnega odbora Ameriške jugoslovanske zveze v Minnesoti se iskreno zahvaljujem rojakom v Chisholmu, Minnesoti, za njih prijaznost in gostoljubnost, ki so jo nam izkazali v nedeljo, dne 26. avgusta, ob času četrtne konvencije AJZ. Njih gostoljubnost in prijaznost nam ostane v spominu ostale dni našega življenja.

Iskrena hvala članom pripravljevalnega odbora za njih trudopolno in požrtvovalno delo, ki so ga imeli pri ureditvi konvencije in prvotnega banketa, ki se ga je udeležilo približno pet sto oseb. Te pripravne so zahtevale veliko požrtvovanja.

Lepa hvala tudi chisholmskemu pevskemu društvu "Lara" za njih milodonec slovenske pesmi pri banketu, ki so nam budile živ spomin na našo rojstno grudo. Človeku bi res lahko prišlo tekla solza veselja, ki je siljal tu rojeno in vzgajeno mladino prepevati naše mile slovenske pesmi.

Pri zaključku moram odkritorečno na tem mestu izjaviti, da sem bil že na mnogih ameriških banketih, pa boljšega programa in lepšega reda še nikoli pri nobenem drugem banketu nisem

videl. Za lep red pri banketu gre hvala mlademu odvetniku Arkotu iz Chisholma, stolovratelju banketa.

Glavni govornik na banketu je bil zvezni senator Henrik Shipstead.

Upam, da se zopet zdravi in veseli snidemo na peti letni konvenciji AJZ, ki se vršila v Evelethu četrto nedeljo v avgustu leta 1922.—Vam udani, John Movern, tajnik AJZ.

Predsedništvo Združenih držav

Biti predsednik Združenih držav je ena izmed najvažnejših služb na svetu. Oblast ameriškega predsednika je tako obširna, da je on morda najmočnejši vladar na svetu. Njegova oblast prihaja iz dveh virov: iz ustave in iz običaja.

Ustavna moč. Ustava ali konstitucija podeljuje predsedniku izvršilno (eksekutivno) oblast, ki jo on izvršuje tekom štirih let predsednikovanja, in njegove delež na vladi Združenih držav je eden izmed trojice enakopravnih panog vlade: eksekutivne, zakonodajne in pravosodne. Vsled tega on ni odgovoren kongresu razun v slučaju obtožbe (impeachment) radi "veleizdaje, korupcije ali drugih težkih zločinov in pregreškov." Le enkrat se je zgodilo, da je bil predsednik obtožen, ali je bil oproščen. Glavne naloge predsednika so: "čuvati, zaščititi in braniti ustavo Združenih držav" in paziti, da se zakoni Združenih držav verno izvršujejo. Predsednik je vrhovni poveljnik vseh vojnih in pomorskih sil Združenih držav in milijih podnih držav, kadar so pozvane v aktivno službo Unije.

Med njegove ustavne pravice spada tudi odlaganje in pomilosenje kazni radi pregreškov proti Združenim državam razun v slučaju obtožbe (impeachment) s strani Kongresa proti uradnikom Združenih držav. Kadar kongres ni v zasedanju, on imenuje na izpraznjena mesta vse one višje uradnike, radi katerih treba odobritve Senata. V izrednih slučajih ima predsednik pravico sklicati eno ali obe zbornici kongresa v izredno zasedanje. V slučaju, da se obe zbornici kongresa ne moreta sporazumeti glede zaključitve zasedanja, on more odrediti zaključenje zasedanja, kadarkoli se mu zljubi.—Na nasvet senata on sme sklopiti dogovore z inozemskimi vladami, ako dve tretini prisotnih senatorjev odobri dogovor ali pogodbo. V tem pogledu je Senat jako občutljiv in je jako težko prodreti s takimi mednarodnimi pogodbami proti volji senata. Nadalje je predsednik pooblaščen sprejemati poslanike inozemskih držav. On imenuje veleposlanike (ambasadorje), poslanike (ministre) in konzule Združenih držav v inozemstvu, člane svojega kabineta, carinske uradnike, poštarje itd. ali vsa ta imenovanja mora potrditi senat. Predsednik tudi imenuje sodnike Vrhovnega sodišča Združenih držav—tudi s privolitvijo senata. Končno on imenuje vse častnike ameriške vojske in mornarice.

Tradicionalna in običajna moč. Poleg pravic in oblasti, ki jih ustava podeljuje predsedniku Združenih držav, on izvršuje tudi nekatere pravice, ki so mu privrastle iz tradicije ali običaja, in ki so takorekoč neograničene. Ustava ne podeljuje predsedniku nikakih zakonodajnih pravic. V resnici pa on izvršuje velikanski vpliv na stvarjanje zakonov. On priporočuje kongresu kake zakone naj sprejme in pod pretnjo, da nekaterih zakonov ne bo podpisal, to se pravi, da ne morejo postati veljavni razun v slučaju, da obe zbornici kongresa sprejmeta dotični zakon čez veto predsednika z dve-

tretinsko večino, on dostikrat na tak način preprečuje sprejemanje zakonov, ki jih ne odobrava, in kongres sprejema one, ki jih on zagovarja. Vsled tega je predsednik dostikrat v resnici vodja kongresa.

V diplomatskih zadevah sega oblast predsednika mnogo dalje kot le pripravljane mednarodnih dogovorov in pogodb. Predsednik vodi vso zunanjo politiko. Ko je predsednik Wilson odkrel pripoznanje Huertovega režima v Mehiki, je s tem povzročil padec tega mehiškega državnika. Politika predsednika Roosevelta v Panami je bila povsem njegova lastna.

Tudi na drugih poljih izvršuje predsednik svojo oblast. Teoretično bi moral biti predsednik nad strankami, praktično pa je on vodja one stranke, ki ga je izbrala. On izbira člane svojega kabineta in mnogo višjih uradnikov iz vrst svoje stranke; on je odgovoren, da uveljavi program svoje stranke. Jefferson, Lincoln, Roosevelt, Wilson bili so bojevitji vodje svojih strank. V tej vlogi strankinega vodje izvršuje predsednik svoj največji vpliv.

Vzlic dalekosežnosti svojih pravic in oblasti je predsednik vendarle nekoliko omejen v njihovem izvrševanju. Dasi je predsednik zaprisegel, da bo čulval in uveljavljal zakone, on vendarle dostikrat nima moči, da bi to storil, bodisi da je javno mnenje protivno tem zakonom ali radi finančnih razlogov. Na primer, predsednika Pierce in Buchanan nista bila v stanu uveljavljati zakon proti ubeglim sužnjem (Fugitive Slave Act) v severnih državah, kjer je bilo javno mnenje proti temu zakonu, ki je nalagal, da se pobegli sužnji mora po silii privesti nazaj k gospodarju. Na drugi strani kongres dostikrat sprejema zakone, ne da bi odobril zadostnih sredstev za njegovo izvrševanje. Slučaj s hibicijci je tipičen v obeh teh pogledih.

Oblast senata, ki odobri ali odkloni mednarodne dogovore ali predsednikova imenovanja, je druga omejitev predsednikove oblasti. Tako je senat l. 1925 odklonil imenovanje Charlesa Warren-a za generalnega pravdnika (justičnega ministra) Združenih držav. Nasprotno senata napram Ligi narodov je preprečilo odobrenje mirovne pogodbe s strani Združenih držav, dasi je bil predsednik Wilson sam začetnik Lige narodov.

Letna plača predsednika znaša \$75,000 in dodatno dobiva \$25,000 za potovalne stroške. Stroški Bele hiše za tajnika, uradnike in vzdrževanje predsednikove residence znašajo okoli \$300,000 na leto.

Kdor se ni rodil v Združenih državah, ne more nikdar postati predsednik Združenih držav. Po določbah ustave mora predsednik biti rojen v Združenih državah, star mora biti najmanj trideset let in vsaj 14 let pred izvolitvijo mora stanovati znotraj mej Združenih držav.

FLIS.

IZ PRIMORJA

V Koritnici na Bovškem so odhajali fantje k vojakom. Ob takih prilikah pijejo vino in zapojejo kako pesem. Da se izognejo vsaki nepriliki, so si prinesli fantje vina v neko privatno stanovanje. Tam so se lepo mirno zabavali sami med seboj. Izvedel pa so to surovi miličarji in udri oboroženi v ono stanovanje, kakor da bi se skrivala tam kaka nevarna zarota proti Italiji. Nastopil so s krikom, vpili so na fante in hišnega gospodarja ter jih razgallali. Ko je domača hč omenila, da se smejo vendar v domačem stanovanju zabavati po svoje, jo je napadel miličar in jo udaril s tako silo po glavi, da je mladenka padla na tla in se onesvestila.

Tri tisoč lir za Cerkevnikovo družino. Mussolini je nakazal tri tisoč lir za družino pri Divaci ustreljenega fašista Jos. Cerkevnik. Tržaški "Popolo" spremlja to vest z velikim poklonom Duceju in z ropotanjem proti Slovincem. "Cerkevnikova" usmrtili na italijanski zemlji balkanski zavrtni morilec.

Ivan Malek:

OPAZOVANJA

Bog, Alah, Buddha, Perun, klopotača —

Kaj naj vam danes napišem? Dogodkov je kot listja in trave in vsak nekaj pomeni. Kaj če bi za spremembo pogledali kaj delajo Turki. Turki so že od nekdanj zanimive človeške živali.

Na Turškem se danes gode čudne reči: politične, kulturne in vremenske. Faktično ni med politiko in vremenom nobene zveze, toda turški mužiki, ki se po mišljenju malo ali nič ne ločijo od ameriških mužikov v Alabami — ali od pretežne večine jugoslovanskih mužikov — verjamejo, da je zveza velika.

Zadnje dni so poročali, da je v turških hribeh nad Trebizandom ob Črnem morju zapadel sneg in dvanajst črednikov ter par sto glav drobnice je zmrazilo. Pravijo, da je to prvi slučaj v zgodovini Turčije, da bi mesece avgusta snežilo in ljudje zmrazovali, ko še pozimi ni tam snega. Res je čudno, ampak v zadevi vremena je vse mogoče.

Navadni Turki, ki molijo Alaha in ne marajo za kristjanstvo, pa pravijo, da to ni slučajnost, pač pa je ardi Alah poslal kaznen nad nje radi tega, ker je brezverska turška vlada spet naredila grozen greh. Predsednik Kemal je pred kratkim odredil, da se zavzre stara in sveta arabska pisava in Turki se morajo naučiti pisati in čitati latinico, ki je tudi naša pisava. Seveda je to strašen greh. Arabske čačke, v katerih je spisan koran, turško sveto pismo, se morajo umakniti krivoverski latinici! Ni čuda, da je Alah jezen in v jezi je iztresel sneg na Turke! Čuden pa je tudi Alah; v Angoro, kjer sedi Kemal, ni poslal snega, pač pa je udaril revne vernike! Kakor lani, ko je poslal potres v Smirno in ne v Angoro, ko je Kemal odpravil feze in odredil klobuke za Turčine!

V deželi, ki ima tisoč prebivalcev

Piše Marro Essingh.

Spitzbergi, po švedsko Svalbard, so najnaravnije evropsko izhodišče v arktične kraje. Od to so prodirale proti severnemu tečaju ekspedicije Amundsen-a, Byrda in Nobila; tudi Zeppelin si bo prihodnje leto ustvaril tu kaj oporišče za svoje znanstvene polete. Spitzbergov se dotakne zadnja struja Zalivskega toka, ki prinaša tet sicer tako zapuščeni deželi vsaj nekaj pomladi in poletja. Na tej zemlji, ki je posest norveške države, živi tisoč prebivalcev. Polarne zime so dolge, poletja kratka, zato pa tem vselejša.

Sredi maja oznanilo radio deželi vest, da je odrinil iz Tromsøa poštni parnik proti Spitzbergom. To je za prebivalce otoka najradostnejše poročilo vsega leta. Čim se novica razve, privlečejo prebivalci Kingsbaya in Green Harbourja po sedmih mesecih trdega prezimovanja sani s podstrešja. Vanje priprežejo pse in se napotijo proti fjordom, ki so še v ledu. Medtem se je v zalivu že zasedrila poštna ladja. Napočil je dolgo pričakovani trenutek, dogodek, ki prinaša solnce v dvojnem smislu: solnce na nebu in luč v dušo. In ranje trajajo tja do polovice oktobra, ko se odpelje s Spitzbergov zadnji poštni parnik proti jugu —nakar nastopi zopet sedem mesecev trajajoča pusta zima.

Spitzbergi se mi vidijo kakor neki velikani, ki si ga je hotel podvreči človeški črv zgolj iz dobičkanosti ozirov. Green Harbour in Kingsbaya sta bila njegovi največji nadi in sta postali zanj največji razočaranji. Posebno Green Harbour, kjer je sedež oblasti. Nekaj melanholičnega in težkega leži nad tem pristaniščem in pogledi ljudi, ki te časih oplazijo, so nezaupljivi in plašni.

Na rebri ugledaš črn miadeč. To ni cunja, ki frfoče po zraku —marveč vhod v premogovnik. Eno uro hoda se moraš vzpenjati, da ga dosežeš. Groteskni problem tega odjudenega otoka je —premog. Jonas Poole, ki je odkril črni diamant l. 1610, si la—smrt.

Naši krščanski bratje se bodo strinjali z menoj, da so revni Turki veliki bedaki, ker mislijo, da je poletni sneg Alahova kazna. Kaj bo turški bog naredil za kaj nikjer ni? Ampak, bratje! Kakor hitro se tak namturni fenomen pojavi v kakšni krščanski deželi — je taker kaznen "od zgoraj," samo vloga je v drugih rokah. Čitaj, prijatelj, zgodovino srednjega veka. Vse, vse, kar je bolelo, je bila kazenska božja. Kužne bolezni, sneg in toča, potres, repatica, solnični mrk — vse je bilo signal božje jeze za greh in hajd brže v esaje, na romanje, zidat kapelice in cerkve ali na krizarstvo vojno zoper nevernike ali here-tike, da se potolaži jeza božja. Lep Bog, ki se je dal potolažiti z zverskim tuljenjem in krvojo!

Koračimo eno stopnico nižje, pa poglejmo, kako tolažijo "božjo jezo" v še bolj primitivnem svetu. Baš te dni so imeli Indijanci iz rodu Hopi svoj kačji plov svečenik stopil na streho hiše nag kakor ga je mati porodila in s tulečim glasom zaklinjal hudobne duhove, nato je stopil na tla in v družbi drugih naredil kolo okrog večjega stila strupenih klopotač, ki so se zvižvale in regljale na tleh. Čela družba je divje pisala okoli kač, potem pa je vsak pograbil eno kačo in jo zagnal proč od nasebine. Verski obred je bil končan. Kače so odnesle vse zle iz nasebine in iz oblakov in odselej bo vse leto lepo deževalo, zemlja bo lepo rodila koruzo in vsega bo dovolj.

Tako so najbrž delali tudi naši predniki pred pettisoč leti. V teku časa so se forme izpremenile, toda osnovna ideja, poezija, je ostala in se vleče še danes, kjerkoli je še ignoranca — so, what's the difference?

Bratje, pomagajte pobijati ignoranco!

Bratko Krefc:

Povesti o konju

Alli ste že ališali kdaj besedo o tem, kako ljubijo pri nas kmetje konje? Da, izmed vseh živali, kar jih premore skromen kmečki hlev, ljubijo konje najbolj. In jih ljubijo tako kakor človeka. Z njegovimi imeni jih krstijo in pogovarjajo se z njimi prijazno, kadar so pridni in delavni. Tudi hudo besedo jim govore in bič poka po njih, če so uporni in leni. Kakor eno so z njimi. Skupno se znoje pri oranju na polju ali pa v hudih klancih, kadar vozijo težke tovore, da se jim koleša do osi pogrezajo v blato.

Ne vem, kje sem ališal to povest. Živi mi v spominu in vedno, kadar vidim lepega črnega konja, se spomnim nanjo. Zato jo povem tudi vam.

Zivela sta nekoč nekje na Murkem polju dva kmeta, slaba kmeta Matjaž in Mihal. Prvi je bil pijanec in je imel majhno krmo; drugi Mihal je rad karjal in je mešetaril s konji. Gospodarila sta oba bolj po načinu, ki vodi na rakovo pot. Eden kot drugi sta večkrat stala na robu poloma, a ker sila tudi kola lomila, sta se v zadnjem trenutku poprijela resnega in treznega dela, da sta se tako rešila beraške palice. Kakor s hruba v dol in spet

na hrib je šla njima gospodarska pot. Matjaž je imel majhen vinograd, ki pa prav za prav ni bil zanj in rodil dovolj vinca. Poleg njive in travnika ni imel nič drugega, kakor v hlevu sloko, a dobro kravo dojnico Liško. Mihal, čigar oče je bil znan po svoji strašni ljubezni do konjev, ni imel veliko več. Krave po največkrat sploh ni bilo v njegovem hlevu. Če pa jo je usoda pripeljala, je ni dolgo pustila v njem. Le eno je trdno držal in to je bila kobila Dora. Ostavil mu jo je oče kot žrebico in še na smrtni postelji je dejal: "Mihal, ta še bo skotila dirkača, ki mu ne bo para ne na Murkem polju ne kje drugje." Oče je vzgajal dirkače in kadar je dirkal na lahkem vozičku skozi vas, so kmetje bežali k oknom, da vidi njegovo novo čudo. Bogat, premožen kmet je bil, a je v svoji strasti do kupčevanja hitrih konj izgubil skoraj vse svoje posestvo. Sinu Mihalu je zapustil samo staro onemoglo kobilo Lucija, ki je kmalu poginila in nedoletno žrebico, poznejšo Doro. Mihal, ki se je večkrat za časa življenja jezil nad lahkomisljenimi očetom, ki je ne glede na koristnost ali nekoristnost kupoval konje, je skušal podedovati no žilico za konje obrniti v lastno korist. Zato je postal konjski mešetar, človek, ki ne čuti v sebi ne lepote in tudi ne duše

konjadirkača, kakor bi se izrazil njegov oče. Včasih je imel srečo, včasih smolo. Včasih dobiček, včasih izgubo. Kakor je to že navada pri mešetarjih. Kot edin svet spomin, ki ga ni upal spraviti v denar, je bila Dora. Nje same iz spoštovanja do očetovih poslednjih besed ni upal prodati. Prodajal je samo žrebca, ki mu jih je skotila. Dobra kobila je bila Dora, če tudi je ob slabi hrani morala voziti mešetarja: Mihal pa njegovih kupčijskih potih. Včasih se je na star, ropotajoč voziček vlekló kar po pet ljudi in Dora je morala še teči.

Pa je dejal nekega dne njegov sosed Matjaž, ki je imel samo kravo in vinograd, da naj naslednjega konjička, ki ga bo skotila Dora, doma vzgoji. Mogoče, da se uredi besede starega očeta, ki je še na smrtni postelji bolj mislil na svoje konje kot na svoje zveličanje (Bog mu te grehe odpusti!).

In res je še tisto leto gnal Mihal Doro v Ljutomer, kjer je bila plemenita postaja. Zahteval je ameriškega žrebca Napoleona, visokostatega, črnega divjaka. Posmehovali so se mu sicer tam in drugje, češ, kaj mu pride na misel, da žene staro (sicer še ni imela več kakor dvajset let) izstradano Doro k divjaku Napoleonu. Mihal ni poslušal te govornice. Že takoj po svojem sklepu je začel Doro do

bro krmiti in gojiti tako, da se je kaj hitro opomogla. Pri tem mu je pomagal njegov edini otrok, sin Mihalek, ki je ravno tisto leto izostal iz šole.

Sredi hude zime je Dora skotila brhko žrebčko.

Matjaž je imel hčerko Nadico. To neobičajno ime je prišlo v kmečko hišo, ki pozna pri nas po večini same Mikiče, Johanike, Lizike in podobne svetnice, po materi, ki je v svoji mladosti služila pri gospodi v mestu. Tam je pobrala to ime in z njim je krstila svojega prvega in edinega otroka. Nadica je imela toliko let kakor Mihal. Skupaj sta rasla kakor rasteta palmi od cesti. Bledih lic je bila in z Mihalekom sta se imela rada, kakor se pač ljubijo otroci sosedov. Igrala sta se skupaj, tudi skregala sta se in če ni bilo drugače sta se stela, da sta včasih prihajala vsa opraskana domov. Vendar sta bila priklenjena drug na drugega in čim starejša sta postajala, tem bolj sta se tega zavedala. Kadar sta bila stara dva dobre, malo vinjene volje, sta se pogovarjala o paru, ki be združili obe skromni domačiji v eno samo. Tako pač, kakor se očetje radi pogovarjajo, če tudi krene zadeva po največkrat po zneje na drugo pot.

In zdaj, ko je imel Mihal kobilo in žrebico, sta Mihalek in Nadica skupno pasla vsak svoje živinče. Mihalek Doro z žrebčkom, Nadica Liško s slabotnim teletkom. In sta kupčevala med seboj. Mihalek je Nadici prodajal žrebčkom, Nadica, ki se je v štirinajstem letu prekrstila v Nado, pa Mihaleku teletka. Tako sta tržila in mešetarila ter se veselila rasti lepe, črne žrebčke. Večkrat sta jo naganjala na pašo, zakaj Mihalek je modroval po preostali šolski modrosti, češ, da treba vsakogar za bodoči poklic vaditi v mladosti ko so sile še sveže, zdrave in žive. In pogovarjala sta se, kako se bosta vozila, ko bo žrebčka dorasla.

Sredi druge zime, ko so se žrebčki začeli utrjevati stasite noge in je večkrat proti Mihalekovi volji ušla iz hleva, je zbolela Nada. Lica so se bolj pobledele, oči so se zbelile v očrnelih globelih in kašelj je posiljeval mlado dekle, da so ji težko drhtela brsteča prsa. Oče in mati, vsi so hodili s skrbjo okrog nje in mladi Mihalek, ki je mnogo posejal okrog njene postelje, jo je čuval kakor žrebčkom. In kadar sta bila skupaj, sta se pogovarjala o njej, kako se bosta vozila, kako bo dirkala in Mihalek ji je obljubil, da jo bosta krstila, ko bo ozdravela. Tisto ime ji bosta dala, katero bo hotela Nada in žrebčka bo kakor njena.

Sredi pomladi je Nada iztrpela. Pokopali so jo in Mihalek se je vrnil v hlev k žrebčki žalosten in potr. Žrebčka, dobro poznavajoča dobrega hranitelja, ki ji je večkrat pred očetom tihotapski posipal ovsu v jasli, je hodila sproščena po hlevu in kadar je vstopil, mu je prišla naproti. Zakaj vedno ji je prinesel ali košček kruha ali pa sladkorja, ki ga je ukradel v kuhinji. To pot ni imel ničesar. Legel je na staro zbito posteljo in žrebčka je pomolila svojo glavico do njegovih prs. Z jezikom mu je obliznila prazno roko. Mihalek je ležal mirno, kakor da je ne pozna in žrebčka je odstopila od postelje pa se zopet vrnila. Nemirna je bila, kakor da čuti skrivnostno bol mladega človeka. In ko ji je žalostni Mihalek pogledal v oči, so se mu zdele tako lepe, žive, prosoje kakor da ga vprašujejo. Za Črno je oče klical žrebčko, Mihalek pa ni maral imena in je čakal Nadinega ozdravljenja, saj ji je bil na smrtni postelji v slučaju ozdravljenja zaobljubil žrebčkom.

"Nadina si, žrebčka, in Nada je umrla." Tako ji je dejal. Da bi pregnal trtvaške misli, so se pri večerji pogovarjali, kako bodo krstili žrebčkom. Oče, ki je videl sinovo žalost, ga je hotel razvedriti in je privlekel iz zaprašene kota omare zapiske, v katere je stari oče zapisoval s imeni vse konje, ki jih je kedaj posedoval. Listala sta po umazanih papirjih in našla Lovce, Karoline, Sokole, vsa tista značilna imena, ki jih dajejo konjem. In sta našla med njimi

kobilco, ki jo je stari oče nekoč kupil od cigana in ki ji je bilo ime Nadina. Oče Mihal je hotel mimo imena, Mihalek pa se je ustavil ob čudno in njemu sorodno zvenečem imenu. In tisti večer je bila žrebčka krščena za Nadino.

III.

Vsa skrb in vse družinsko življenje se je sukalo okoli nje, ki je bila upanje male družinice. Mati je pobožno hvalila Boga, ki je poslal v hišo Nadino, zakaj oče Mihal ni več kvartopir in pri mešetarenju je postalaj opreznjši in zvitejši. Stedil je, da prištedi za kik, s katerim bo šel z Nadino na dirko. In je prištedil. In on in Mihalek sta se vozila z brhko dveletno Nadino po vasi in jo pripravljala na jensko dirko. V Ljutomeru se je pripravljala velika slavnostna dirka. Gospodje so organizirali Muropoljce, da pokažejo na slovnostni dirki lepoto, moč in hitrost muropoljskega konja. In kmetje, ki so vedeli, da pridejo tudi gospodje z Dunaja, da baje pride celo eden izmed gospodov ministrov, so vezbali svoje konje, kadar je bilo le količkaj prilike za to.

Mihalek je vzrastel v žilavega, sicer suhega, a vitkega fanta. Dobro je držal vajeti v rokah in Nadina je tekla pod njegovim vodstvom hitreje in lepše kakor pod očetovim. Vso noč pred dirko ni spal. Tudi Nadina, ki je izpolnila dve in pol leta, je nemirno tolkla z nogami in grebla jame pod seboj. Sele proti jutru sta se pomirila in Mihalek je zaspal, da ga je oče moral zbuditi. Planil je kvišku in očesal, pogledal svojo Nadino, da se je svetila, kakor bi jo bil ravno kar vzel iz škatle. Malo sta govorila med potjo. Oba sta stala pred velikim dogodkom, ki sta ga pričakovala vsak po svoje. Oče se je veselil bolj nagrade kakor časti, na katero je mislil Mihalek. Nadina je bila najmlajša kobila na dirki in gospodje, oficirji, baroni, grofje, (o toliko je bilo tam novega za Nadino in za Mihaleka) so se kaj radi ustavljali pred njo. Mihalek, ki ni odstopil od nje in jo je večkrat pobožal in udarjal po vratu, ni razumel tuje govornice tujih, lepo oblečenih gospodov. Ponosno je stal zraven Nadine in na njih vprašanja je odgovarjal oče, ki je bil pri vojakih kaprol in je znal od takrat malo nemško. Veliko stav se je stavilo na Nadino, veliko proti njej, zakaj tudi njene vrstnice, ki so bile malo starejše, so ravno tako veliko obetale. Zlasti se je zanimal zanjo mlad kavalerijski (oče je pojasnil Mihaleku, da je huzar) oficir. Od vseh strani je pregledal Nadino in vedno znova se je vračal k njej.

(Konec jutri.)

POZOR SLOVENKE! Dobiti želim Slovenko srednje starosti, za opravljanje domačih hišnih del. Plača po dogovoru. Katera resno misli, naj se osebno priglasi ali pa pišite na naslov: Joe Krivina, Sta. B., R. 2, Oliver, Wis. (Adv.)

TRGOVINA NA PRODAJ. Proda se trgovina z kendijem, smodkami in drobnarijo, štiri sobe za stanovanje. Zmerna nizka cena. Oglasite se na: 4752 So. Seeley Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

KRASNA NOVA IZNAJDBA! SE POŠLJE NA 10-DNEVNO POSKUSNO. TA ČUDOVITA NOVEJŠA IZNAJDBA 3 v 1 kombinaciji: 2 elektrini svetilki, hranilnica in ura. Vi boste presenečeni njene krasote in lepote, je resnično najfiniši ukras na vaš dom.



UNION TRADING CO., Dept. 15, 2146 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. Humboldt Park Station.

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE ALI STE NAROČINI NANJ?

ZNIŽANA CENA KNJIG KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

- AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane.....\$3.00
- SLOVENSKO-ANGLŠKA SLOVNICA—selo poučna in lahka razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....\$1.00
- ZAKON BIOGENEZE—tolmači naravne nauke in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....75c
- PATER MALAVENTURA—V KABARETU—sanjiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaj rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....75c
- ZAJEDALCI—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....75c
- JIMMIE HIGGINS—krasna povest, ki je je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek.....60c
- ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....15c
- "HRBTENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo.....10c
- "INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—selo priporočljiva za člane—stane samo.....10c

Vse knjige skupaj vam pošljemo za \$7.00. Pišite ponje na: KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

E. Werner: Ob oltarju Za "Prosveto" prevajal A. Šabec.

Frančiška je prikimala ter izginila v sosedni sobi, katere vrata so ostala zdaj samo priprta, dočim je šel Gunter obiskovalcu naproti. S sodnikom je bil znan in ta je bil že večkrat gost v Dobravi. Tudi danes ga je sprejel v lastnosti gostitelja ter ga povabil, naj sede. Sodnik pa je tokrat obstal na mestu ter dejal: — Hvala! Prihajam kot uradna oseba.

— Tako? — je vprašal Gunter mirno in protodušno. — Toda stojte nama vendar ni treba razpravljati. Sedite, prosim! Sodnik je znova odklonil ponudeni stol. — Gospod Gunter, jaz prihajam v zelo važni zadevi. Naložena mi je mučna dolžnost. Imam namreč nalogo, da vas aretiram.

Gunter je za korak odstopil ter pogledal sodnika, kakor da ni prav nič. — Mene da aretirate? Mene? V zmoti ste, gospod sodnik! — Obžalujem, — je odvrnil ta, — toda o kakih pomoti v tem slučaju ne more biti govora. Povelje se glas izrecno za vašo osebo. Prostiti vas moram, da se uklonite danim okoličinam in da greste z menoj. Bernard je stopil nazaj k mizi in prebledel. — In česa me doleže? — je vprašal počasi. — To boste izvedeli v E. — Gospod! — Gunterjev glas je izrazil zdaj razburjenje. — Menda imam vendar pravico vprašati, čemu se me hoče iztrgati penadoma iz moje hiše ter vréti v ječo! S svojo častno besedo zagotavljam, da nimam niti najmanjšega pojma, čemu vam to.

Sodnik je okleval. Morda je imel obzire do moža, ki mu je bil znanec; da, skoraj prijatelj, ali pa je morda mislil, da mu bo s presenečenjem izvil skrivnost, bilo, kakor bilo, za trenutek je odložil masko svoje uradne formalnosti ter resno odvrnil: — Sum, ki je naperjen proti vam, je v zvezi z umorom grofa Raneka. Bernard je planil kvišku. — Ali me smatrajo morda morilcem mladega grofa?

Sodnik je molčal in ga presunljivo pogledal. — Preiskava bo dognala natančneje, — je dejal ter se izognil direktnemu odgovoru. — Za zdaj vas samo prosim, da odidete nemudoma z menoj. Moj voz je zunaj; odpeljeva se popolnoma na them in brez vsake pozornosti. — O, ne brez pozornosti! — se je mahoma začul neki glas. Vrata sosedne sobe, ki so bila samo priprta, so se odprla na stečaj in na pragu se je pojavila gospodična Frančiška, vsa iz sebe, zardela v obraz; za njo pa blede mlada deklica.

— Ne boste ga odpeljali kar tako! — je vzkliknila razburjeno. — Mari mislite, da ga boste kar tako meni nič, tebi nič odvlekli, karkoli pade to visokim sodnim gospodom v glavo? Gospod Gunter, za božjo voljo, tak ne stojte vendar tako brezbržno tu, kakor bi bili povabljeni na zabavno vožnjo! Poslušajte se vendar svoje gospodarske pravice in pokažite, kdo je tukaj gospodar!

— Gospodična, — je dejal sodnik uljudno, pa odločno, — popolnoma razumljivo mi je, da v svojem razburjenju in strahu ne pretehtate svojih besed. Toda zakonu mora biti prona in svobodna pot, in za vsak slučaj imam zunaj dvojce svojih ljudi. Upam pa, da me potreba ne bo prisilila, da ju pokličem.

Gunter si je med tem nekoliko opomogel od svojega presenečenja. — Ostanite mirni, — je dejal. — Tu mora biti pomota, ki se bo razjasnila. — Od naše strani bomo naredili vse, kar je v naših močeh, da se stvar čimprej razjasni, — je dejal sodnik. — In zdaj — (Dalje prihodnjik.)

— Toda vi mi boste vendar dovolili, da se poslovim od svoje sestre in svoje tovarišice? — ga je prekinil Bernard.

Sodnik se je molče priklonil ter odstopil do vrat, tam pa je obstal in ni izpustil Gunterja iz oči. Ta se je obrnil k Luciji: — Pojdi sem, Lucija!

— Lucija je stala še vedno med oboki vrat sosedne sobe. Deklica se je v resnici zelo izpremenila, in gotovo ni bil samo zadnji četrt ure vzrok njene izpremembe. Njeno ljubko, prej tako rožnato obličje, je bilo zdaj blede in ustna je tesno stiskala, uprav kakor bi hotela potlačiti neko notranjo bol, ki je hotela na vsak način izbruhniti na dan.

Sele na bratov poziv je prišla zopet k sebi. Naglo je stopila k njemu ter ga objela, toda zaplakala ni, ker je bila njena bol prevelika. — Brat se je pomirjajoče sklonil k nji: — Ne boj se, Lucija! Upam, da se kmalu vrnem, dotlej pa ostanete v varstvu gospodične Rajhove; boljšim rokam te ne morem zaupati. Zbogom!

Lucija je dvignila k njemu oči, toda v njenem pogledu je bilo toliko brezmejnega strahu in obupa, da se je Bernardovo čelo zmrščilo.

— Otrok, — je vprašal očitajoče, — ali me smatraš za morilca? Mladenka se je zgrozila ob teh besedah, nato pa je spet brata strastno objela.

— Ne, Bernard, ne! Ne tebe! V njenem glasu se je odražal skrajni obup. Brat vsega tega ni razumel, temveč je videl v tem le strah, ki ga je občutila deklica zanj. Toda Frančiška je slutila z instinktom ženske, ki se tresne strahu za drugo življenje, pravi pomen. Hotela je Lucijo nekaj vprašati, toda ob pogledu na sodnika, je molčala.

Gunter je zdaj izpustil sestro ter se obrnil k Frančiški. Z glasom, ki se mu je tresel ginjenja, je dejal: — Zdaj se moram posloviti od vas, toda, upajmo, da se za dolgo. Bilo je nespametno, da ste se zoperstavljal sodniku, toda zgodilo se je radi mene — in jaz se vam zahvaljujem, Frančiška!

Zdaj je bilo prvokrat, da jo je imenoval po imenu, in ona je povesila oči. — Tako, zdaj pa nobenih scen več! — je pripomnil nato Gunter. — Na razpolago sem vam, gospod sodnik!

Zenaki sta ostali sami v sobi. Frančiška je odhitela k oknu, odkoder je videla oba moška, ki sta pravkar sedla na voz. Lucija je ostala nepremično na mestu, kjer je stala. Sele, ko je odpeljal voz z dvorišča, se je obrnila Frančiška k Luciji; po licih so ji polzele vroče solze. Toda zdaj ni bil čas joka. Priblížala se je mladenki, jo privila nase in ji pogledala v oči: — Zdaj pa bodite odkritosrčni, Lucija! Prej, v navzočnosti sodnika, vas nisem mogla vprašati, ker bi to znalo še utrjevati sum, toda zdaj, ko sve sami, pa vas vprašam, kaj ste mislili s svojim tajinstvenim odgovorom, ko ste rekli: — Ne tebe, Bernard, ne tebe? — Da ga ne morete smatrati morilcem, to vem, toda vi veste še nekaj več, vi nekoga sumite, to sem spoznala po tonu vašega glasu!

Lucija se je izvila iz njenega objema in molčala. Frančiška je zaman pričakovala besede iz njenih ust.

— Otrok, to je pa res od sile! Slišal ste da dole vašega brata in videli, da so ga aretirali, vi veste, da sta njegova čast in življenje na kocki, pa molčite, dočim bi morda ena sama besedica iz vaših ust pojasnila stvar in osvobodila brata. Lucija, za božjo voljo, koga imate za čestit ali kaj še zamolčati po tem zadnjem četrt ure? (Dalje prihodnjik.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL. TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA